

ТУРИЗМ

УДК 338.48

**ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Н. О. Вітрук

студентка 4 курсу, група ТУР-41, навчально-науковий інститут агроекології та землеустрою
Науковий керівник – ст. викладач М. С. Яковишина

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті розкрито особливості використання нематеріальної культурної спадщини у туризмі, наведені приклади вдалого поєднання нематеріальної культурної спадщини та туризму у світі, а також зроблений аналіз елементів нематеріальної культурної спадщини Рівненської області у розрізі видів туризму.

Ключові слова: бортництво, нематеріальна культурна спадщина, туризм, туристичний маршрут, туристична дестинація, ЮНЕСКО.

В статье раскрыты особенности использования нематериального культурного наследия в туризме, приведены примеры удачного сочетания нематериального культурного наследия и туризма в мире, а также сделан анализ элементов нематериального культурного наследия Ровенской области в разрезе видов туризма.

Ключевые слова: бортничество, нематериальное культурное наследие, туризм, туристический маршрут, туристической дестинации, ЮНЕСКО.

The features of the use of intangible cultural heritage in tourism has been discussed in the article. The examples of successful combination of intangible cultural heritage and tourism in the world has been presented. The analysis of the elements of intangible cultural heritage of Rivne region have been determined.

Keywords: tree beekeeping, intangible cultural heritage, tourism, tourist route, tourist destination, UNESCO.

В умовах глобалізації нематеріальна культурна спадщина є важливою складовою міжнародного іміджу країни, певною демонстрацією регіональної та локальної культурної ідентичності, що безумовно сприяє розвитку туризму та міжнародному визнанню країни. Важливість нематеріальної культурної спадщини полягає не в самому культурному прояві, а в багатстві знань і навичок, які передаються через неї від покоління до покоління. Соціальна та економічна цінність цієї передачі знань актуальна для груп меншин та для основних соціальних груп у державі, і є такою ж важливою для держав, що розвиваються, як і для розвинених. Велика кількість ресурсів НКС активно використовуються в туристичній діяльності. Серед найбільш масових туристичних заходів – День поклоніння померлим у Мексиці, Міжнародний фестиваль танго у Буенос-Айресі, танці «Бейле Чіно» у Чилі, Театр Ногаку у Японії, Карнавал в Гранвіле у Франції, ловля креветок верхи в Бельгії тощо.

Публікації, присвячені використанню елементів нематеріальної культурної спадщини в туристичній діяльності, в основному висвітлюють загальні аспекти даного питання. Наприклад, загальну туристичну атрактивність елементів нематеріальної культурної

спадщини досліджувала Алла Гаврилюк [1]. Олена Дутчак аналізувала проблему внесення об'єктів нематеріальної культурної спадщини України до реєстрів ЮНЕСКО та перспективи їх використання у туристичній галузі [2]. Публікацій щодо використання нематеріальної культурної спадщини в окремих регіонах України є недостатньою. Тому дане питання потребує подальшого розвитку.

Мета дослідження – проаналізувати можливості та перспективи туристичного потенціалу нематеріальної культурної спадщини Рівненської області.

Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини була прийнята Генеральною конференцією ЮНЕСКО 17 жовтня 2003 р. Термін «культурна спадщина» за останні десятиліття значно змінив зміст, частково завдяки інструментам, розробленим ЮНЕСКО. Культурна спадщина не закінчується пам'ятниками та колекціями предметів. Цей термін також включає традиції або живі вирази, успадковані від предків і передані нащадкам, такі як усні традиції, виконавське мистецтво, соціальні практики, ритуали, святкові заходи, знання та практики, що стосуються природи та Всесвіту, традиційні ремесла.

Хоча крихка, нематеріальної культурної спадщини є важливим чинником збереження культурного різноманіття в умовах зростаючої глобалізації. Розуміння нематеріальної культурної спадщини різних громад допомагає у міжкультурному діалозі та заохочує взаємну повагу до інших способів життя [3].

Українські об'єкти нематеріальної культурної спадщини відображають збережену етнокультурну самобутність історичних країв нашої держави, зокрема Буковини, Покуття, Закарпаття, Волині, Поділля, Слобожанщини тощо, і тим самим забезпечують конкурентні переваги українського туристичного продукту на світовому ринку туризму, що дозволяє нашій країні підвищити темпи розвитку туристичного бізнесу разом з малим підприємництвом, яке забезпечує відродження і збереження етнокультурної самобутності українського народу.

Рівненщина має багато цікавих туристичних історико-культурних екскурсійних об'єктів, зокрема історико-меморіальний заповідник «Поле Берестецької битви» та історико-культурні заповідники у м. Острог та м. Дубно. Щодо нематеріальної культурної спадщини, то Рівненська область володіє двома елементами з Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України: традиція обряду «Водіння Куста» у селі Сварицевичі і бортництво [4].

У таблиці наведено елементи нематеріальної культурної спадщини Рівненської області та відповідні види туризму, які можна розвивати на їх основі.

Таблиця

Види туризму, засновані на використанні ресурсів нематеріальної культурної спадщини
Рівненщини

Назва елементу нематеріальної культурної спадщини	Вид туризму	Заходи для популяризації та збереження елементу нематеріальної культурної спадщини
Традиція обряду «Водіння Куста» у селі Сварицевичі	Етнографічний туризм, сільський туризм, фестивальний туризм	На Трійцю у селі Сварицевичі проводиться районний фестиваль народного мистецтва «Водіння Куста». Обряд включений у репертуар різних фольклорних колективів
Бортництво – старовинна форма лісового бджільництва	Апітуризм, сільський туризм	Елемент туристичного маршруту «Медове коло»

продовження таблиці

Серпанкове ткацтво	Етнографічний туризм, сільський туризм	Діє відділ «Серпанкове розмаїття» у Дубровицькому історико-етнографічному музеї. Функціонує народний аматорський фольклорний ансамбль «Берегиня» у с. Крупове, сценічний одяг учасників якого є демонстрацією сучасного серпанкового костюму, створеного майстрами серпанкового ткацтва. Діє туристичний маршрут «Зелене кільце Дубровиччини», що включає в себе знайомство з історико-культурним надбанням українського Полісся, зокрема серпанкового ткацтва села Крупове. Відтворенням серпанкового ткацтва займається майстерня історичного ткацтва «Легенди Волині»
Традиція приготування мацика – м'ясного делікатесу	Гастрономічний туризм, сільський туризм, фестивальний туризм	Завдяки активізації місцевих виробників, мацик вже можна зустріти в багатьох крамницях Рівненщини. За підтримки Євросоюзу реалізується проєкт «Мацик – кулінарна спадщина Рівненщини» – розробляється каталог регіональної кухні, промоційне відео, стратегія розвитку гастротуризму, а також навчання персоналу
Звичай вшанування тисячолітніх дерев	Етнографічний туризм, сільський туризм, фестивальний туризм	Юзефінський дуб – найстаріший дуб. Священне дерево в селі Вежиця – кількасотрічна сосна, яку прикрашають хустками, стрічками, рушниками

Розроблено автором

Туристичні можливості нематеріальної культурної спадщини є невичерпними. Ознайомлення з її елементами (об'єктами) може відбуватися за різних умов відпочинку, під час туристичних маршрутів, екскурсій. Враховуючи міжнародний охоронний складник, вона може стати родзинкою туристичного іміджу територій.

Дослідженням цих елементів та їх популяризацією займаються багато місцевих громад та громадських організацій, зокрема «Агенція сталого розвитку міста» за фінансової підтримки Європейського Союзу в межах грантового проєкту «Культурна спадщина кухні – просування кулінарних традицій через професіоналізацію гастрономічної пропозиції Любліна та Рівного» підготувала промоційний матеріал про обряд «Водіння Куста» та бортництво, а також про такі невнесені до Переліку елементи нематеріальної спадщини, як традиція приготування мацика, звичай вшанування тисячолітніх дерев і серпанкове ткацтво [5, 6].

Отже, нематеріальна культурна спадщина має потужний туристичний потенціал, який може активно посилити якість туристичного продукту. Регіони України мають надзвичайно багату не тільки природну та рекреаційну, а й етнокультурну ресурсу базу, що виступає передумовою диверсифікації туристичного продукту. Зокрема, Рівненській області притаманні два елементи з Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України: традиція обряду «Водіння Куста» у селі Сварицевичі і бортництво. Крім того, є елементи, які ще невнесені до національного реєстру, але володіють потужним туристичним потенціалом: традиція приготування мацика, серпанкове ткацтво, звичай шанування тисячолітніх дерев.

1. Гаврилюк А. Атрактивність нематеріальної культурної спадщини України : туризмознавчий аспект. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Сер. Туризм*. Вип. 1 (2018). С. 18–28.
2. Дутчак О. І. Нематеріальні культурна спадщина ЮНЕСКО в Україні : перспективи використання в індустрії туризму. *Карпатський край*. 2017. № 1. С. 165–170.
3. UNESCO. URL: <https://ich.unesco.org/en/lists> (дата звернення: 25.05.2021).
4. Національний перелік елементів нематеріальної культурної спадщини України / Український центр культурних досліджень. URL: <http://uccs.org.ua/natsionalnyj-reiestr-objektiv/> (дата звернення: 25.01.2021).
5. Мацик – кулінарна візитівка Рівненщини. *Профільне гастрономічне видання «PostEat»*. URL: <https://posteat.ua/position/macik-kulinarna-vizitivka-rivnenshhini/> (дата звернення: 25.01.2021).
6. Традиція обряду «Водіння Куста» у селі Сварицевичі Дубровицького району Рівненської області. *Віртуальний музей нематеріальної культурної спадщини*. URL: <http://virtmuseum.uccs.org.ua/ua/element/14> (дата звернення: 25.01.2021).